

Aanvullend onderzoek naar de Huismus, vleur- muizen en marterachtigen Hof van Spui, Rhoon

November 2019
P19-053/W1725
Auteur: V. van Os

Natuur-Wetenschappelijk Centrum
078-6213921
info@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

Aanvullend onderzoek naar de Huis- mus, vleermuizen en marterachtigen Hof van Spui, Rhoon

Aanvullend onderzoek naar de Huismus, vleermuizen en marterachtigen Hof van Spui, Rhoon

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Hans Bruning, Jeroen Dekker, Annemijn de Groot, Rob Haan, Danny van den Heuvel, Christine Huibers-van de Velde, Celine Huisman, Esmee Schutgens

Samenstelling: Victor van Os

Foto's: NWC

Aanvullend onderzoek naar de Huismus, vleermuizen en marterachtigen Hof van Spui, Rhoon [Samenst.: van Os, V.] [Foto's: NWC]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Wet natuurbescherming, Hof van Spui, Rhoon, huismus, vleermuizen, marterachtigen

W1725/P19-053

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, november 2019

Inhoud

Samenvatting

1	Inleiding	7
2	Gebiedsbeschrijving	9
3	Wettelijk kader	11
4	Methode	15
5	Resultaten	19
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	23

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Beschermde soorten Wet Natuurbescherming en Rode Lijst

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Bijlage 3: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Samenvatting

Onderstaande tabel geeft de conclusies uit voorliggend rapport weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 6 (effecten, verplichtingen en aanbevelingen) gelezen te worden.

Soortgroep	Effecten beschermde soorten	Verplichtingen
Vleermuizen	Geen.	- Zorgplicht.
Grondgebonden zoogdieren	Geen.	- Zorgplicht.
Vogels met een vaste verblijfplaats - Huismus	Mogelijke verstoring van essentiële functionele leefomgeving van de Huismus.	- Het aanvragen van een ontheffing voor de verbodsbepalingen die overtreden worden; - Het nemen van mitigerende en/of compenserende maatregelen; - Zorgplicht.

1. Inleiding

Er bestaan plannen om een wijzigingsplan uit te voeren aan de Havendam 1 te Rhoon. Ten behoeve van deze ontwikkelingen zullen de diverse gebouwen op het terrein gesloopt worden. Deze werkzaamheden kunnen van invloed zijn op de aanwezige flora en fauna in het gebied.

In het kader van de Wet natuurbescherming dient bij dergelijke ruimtelijke ingrepen onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

Uit een in 2019 door het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) uitgevoerde quickscan (Huibers – van de Velde, C., 2019) blijkt dat het plangebied geschikt is als verblijfplaats en/of functionele leefomgeving van de Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), de Huismus (*Passer domesticus*) en een aantal marterachtigen waaronder de Steenmarter (*Martes foina*).

Alle bovengenoemde soorten en hun verblijfplaatsen zijn beschermd door de Wet natuurbescherming. Om te bepalen of er bij de voorgenomen werkzaamheden sprake is van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming, diende aanvullend onderzoek plaats te vinden. Hiermee kan de aanwezigheid van verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetoond, dan wel uitgesloten en kan achterhaald worden welke functie(s) het plangebied voor hen vervult. Met behulp van de resultaten is vervolgens bepaald welke gevolgen de voorgenomen plannen hebben voor deze soorten.

KuiperCompagnons heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) opdracht gegeven voor het aanvullend onderzoek naar de Huismus, vleermuizen en marterachtigen en om te adviseren omtrent de relevante natuurwetgeving.

2. Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt aan de zuidelijke rand van Rhoon en is gelegen aan Havendam nummer 1 (provincie Zuid-Holland) (zie figuur 1 en 2). Het onderzoeksgebied betreft een terrein met een woning, een loods en opslag van enkele containers en toilethokjes. Het plangebied wordt aan de noordzijde begrensd door een fietspad, aan de oostzijde door nieuwbouwwoningen, aan de zuidzijde door een dijk en aan de westzijde door een hotel en de Havendam.

Figuur 1: Globale ligging van het plangebied in Rhoon, provincie Zuid-Holland.

Figuur 2: Plangebied in detail (rood omkaderd).

Bron: Google Maps

3. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden.

Onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

De provincies zijn sinds 1 januari 2017 verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en dus ook voor ontheffingsaanvragen.

Om een ontheffingsaanvraag in behandeling te nemen, dient het onderzoek aan goed-gekeurde voorwaarden te voldoen (o.a. ten aanzien van methode, intensiteit, periode, en tijd tussen onderzoeksmomenten). Slechts als het onderzoek volgens deze voorwaarden is uitgevoerd, kan volgens de wetgever een goed onderbouwde uitspraak gedaan worden over;

- de aanwezigheid van beschermde soorten;
- de functie van een gebied of onderdelen binnen een gebied voor deze beschermde soorten;
- het belang van een gebied of onderdelen binnen een gebied voor aanwezige beschermde soorten;
- de effecten van plannen op deze soorten;
- de keuze voor te nemen (mitigerende en/of compenserende) maatregelen.

De voorwaarden waaraan onderzoek moet voldoen, staan beschreven in de kennisdocumenten die in opdracht van de wetgever door BIJ12 opgesteld zijn en de inventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus. Onderzoeken die niet volgens deze voorwaarden uitgevoerd zijn, kunnen volgens het bevoegd gezag geen basis en onderbouwing vormen van ontheffingsaanvragen en aanvragen zullen om die reden afgewezen worden.

Het NWC is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en werkt volgens bovengenoemde kennisdocumenten en inventarisatieprotocollen.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1 op de volgende pagina).

De verbodsbepalingen uit de artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen

van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefomgeving mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen; alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies mogen afwijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstelling te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Een overzicht van alle beschermde soorten is te vinden in bijlage 1.

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel A opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken, en leefgebied te compenseren.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een dergelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht. Deze houdt in dat mogelijk nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld:

- Er wordt gelegenheid gegeven aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden. Dit gebeurt door onder andere vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen) gefaseerd te verwijderen;
- In verband met verstoring voor aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren wordt geen of amberkleurige verlichting gebruikt tussen zonsondergang en zonsopkomst. Mogelijke verlichting dient naar beneden gericht te zijn.

4. Methode

Vleermuizen

Vleermuizen gebruiken het landschap gedurende het jaar op verschillende manieren; in verschillende perioden van het jaar maken ze gebruik van kraamplaatsen, zomerverblijfplaatsen, paarverblijven, winterverblijfplaatsen en jachtgebied. Daarnaast gebruiken ze landschapselementen zoals bomenrijen en watergangen als vliegroute. Het vleermuisprotocol van maart 2017 stelt dat tenminste zes inventarisatiemomenten, verspreid over de periode half mei – begin oktober, nodig zijn om de verschillende functies die de aanwezige bebouwing mogelijk voor vleermuizen vervult zo goed mogelijk te inventariseren (bijlage 2).

Uit de eerder uitgevoerde quickscan blijkt dat de woning in het plangebied geschikt kan zijn als verblijfplaats voor vleermuizen, vanwege de ingegooide ruiten die met name voor de Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) een toegang bieden tot het pand. Nader onderzoek naar de functie van deze bebouwing voor vleermuizen was daarom nodig.

Het aanvullend onderzoek naar vleermuizen bij het Hof van Spui te Rhoon is geheel volgens het meest recente vleermuisprotocol (maart 2017) uitgevoerd; twee inventarisaties hebben plaatsgevonden in de kraam/zomerperiode (half mei – half juli 2019) en twee inventarisaties hebben plaatsgevonden in de zomer/paarperiode (half augustus – begin oktober 2019).

De inventarisaties zijn uitgevoerd op 5 juni, 5 juli, 11 september en 24 september 2019. De weersomstandigheden (gemiddelde temperatuur, neerslag en gemiddelde windsnelheid) op deze dagen, de start- en eindtijden van de vleermuisinventarisaties en de tijd van zonsondergang (ZO) en zonsopkomst (ZOp) worden vermeld in tabel 1.

Tabel 1: Start- en eindtijden, weersomstandigheden en de tijden van zonsondergang (ZO) en zonsopkomst (ZOp) bij de vleermuisinventarisaties

Datum	Temp. (°C)	Bewolking	Wind (Bft)	Start	Eind	ZO	ZOp
05/06/'19	14	8/8	3	21:50	00:30	21:57	N.v.t.
05/07/'19	14	0/8	1	01:15	05:30	N.v.t.	05:25
11/09/'19	16	8/8	3	18:30	22:40	20:06	N.v.t.
24/09/'19	15	8/8	3	18:15	22:30	19:35	N.v.t.

De gegevens over de weersomstandigheden zijn ter plaatse gemeten of ingeschat door de waarnemers.

De inventarisaties zijn in de ochtend, avond en nacht uitgevoerd. Het gebied is tijdens de tellingen door meerdere waarnemers in de gaten gehouden. Deze personen stonden

zodanig opgesteld dat alle vleermuisgeschikte delen goed konden worden overzien, waarmee is voldaan aan het vleermuisprotocol (2017).

Tijdens de avondinventarisaties is vooral gelet op uitvliegende vleermuizen en op vleermuizen die al rond zonsondergang actief waren. Wanneer een vleermuis rond zonsondergang wordt waargenomen, kan dit namelijk op de aanwezigheid van een verblijfplaats in de directe omgeving duiden. Dit omdat de meeste vleermuissoorten rond zonsondergang hun verblijfplaats verlaten en dan naar hun foerageergebieden vliegen. Vleermuizen die rond zonsondergang bij het te onderzoeken object worden waargenomen, hebben nog geen grote afstand af kunnen leggen, waaruit opgemaakt kan worden dat zij mogelijk in het object een verblijfplaats hebben. Tijdens de ochtendinventarisatie is gelet op invliegende vleermuizen.

Tijdens de inventarisaties in de paarperiode is tevens gelet op vleermuizen die sociale geluiden (waaronder werfroepjes) uitstoten en die paargedrag vertonen. Dergelijke geluiden en gedragingen kunnen duiden op de aanwezigheid van een paarverblijfplaats.

Tijdens de veldbezoeken is gebruik gemaakt van heterodyne batdetectors (type Pettersson D-240x en Pettersson D-1000x). Met behulp van deze batdetectors zijn de waargenomen vleermuissoorten op naam gebracht en is voldaan aan het vleermuisprotocol van 2017.

Grondgebonden zoogdieren

Volgens gegevens van de Zoogdierverseniging en waarneming.nl komen verschillende soorten beschermde marterachtigen voor nabij het plangebied zoals de Steenmarter (*Martes foina*) en de Bunzing (*Mustela putorius*). Voor sommige marterachtigen geldt in de provincie Zuid-Holland een vrijstelling, maar niet voor de Steenmarter. Omdat het plangebied zeer geschikt is als functionele leefomgeving voor marterachtigen, was aanvullend onderzoek nodig.

Het onderzoek naar grondgebonden zoogdieren is uitgevoerd met behulp van wildcamera's. Dit zijn infrarood-camera's die beginnen met opnemen zodra ze beweging en/of een warmtebron detecteren. Op deze manier kunnen dieren op een minder arbeidsintensieve manier en zonder stress in hun natuurlijke habitat bestudeerd worden. De camera's zijn op twee verschillende locaties in het onderzoeksgebied ingezet (figuur 3) en hebben beelden gemaakt over de periodes van 9 mei tot en met 24 mei 2019 en van 11 september tot en met 8 oktober 2019 (tabel 2). Tijdens het verwisselen van de SD-kaarten en tijdens andere inventarisaties in het plangebied is ook gezocht naar sporen van grondgebonden zoogdieren.

De beelden die de camera's in het veld hebben gemaakt zijn op de computer bekeken, waarbij alle door de camera's vastgelegde diersoorten genoteerd zijn. Ook zijn notities gemaakt over het gedrag dat de dieren vertoonden.

Tabel 2: Data waarop de cameravallen geplaatst, gecontroleerd en weggehaald zijn en waarop naar sporen van marterachtigen is gezocht.

Datum	Activiteit
17/04/'19	Zoeken naar sporen marterachtigen
09/05/'19	Plaatsen van 2 wildcamera's
24/05/'19	Wildcamera's weggehaald op last van eigenaar
11/09/'19	Herplaatsen van 2 wildcamera's
24/09/'19	Controleren van de wildcamera's
08/10/'19	Controleren en weghalen van de wildcamera's

Figuur 3: Locaties van de geplaatste wildcamera's Hof van Spui te Rhoon

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats worden jaarrond beschermd door de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving (bijlage 3). Een voorbeeld van een vogel die gebruik maakt van een vaste verblijfplaats is de Huismus. Uit de quickscan blijkt dat de Huismus in het plangebied voorkomt. De Huismus maakt mogelijk gebruik van de bebouwing in het plangebied als nestlocatie en gebruikt het plangebied mogelijk als functionele leefomgeving.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens het kennisdocument Huismus (BIJ12, Huismus) via twee gerichte veldbezoeken in de periode van 1 april tot en met 15 mei. Deze veldbezoeken zijn uitgevoerd op 17 april 2019 en 9 mei 2019 door ecologen van het NWC. Tijdens de veldbezoeken is vooral gelet op de aanwezigheid van nesten, nestbouw, bezoek van een Huismus aan een potentiële nestplaats, transport van voedsel, zingende mannetjes

en foeragerende exemplaren. De weersomstandigheden (temperatuur, bewolking en windsnelheid, zoals ingeschat door de waarnemers ter plaatse) op deze dagen en de start- en eindtijden van de inventarisaties worden vermeld in tabel 3.

Tabel 3: Weersomstandigheden en start- en eindtijden bij de huismusinventarisaties.

Datum	Temp. (°C)	Neerslag	Wind (Bft)	Start	Eind
17/04/'19	10	Droog	1	6:00	8:45
09/05/'19	8	Droog	1	5:20	8:25

De gegevens over de weersomstandigheden zijn ter plaatse gemeten of ingeschat door de waarnemers.

5. Resultaten

Vleermuizen

In totaal zijn er twee soorten vleermuizen waargenomen in het plangebied; de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). Er zijn geen waarnemingen gedaan van de Gewone grootvleermuis. Ook zijn geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in de onderzochte bebouwing in het plangebied.

De vleermuizen gebruiken het plangebied sporadisch als foerageergebied en met meer regelmaat als vliegroute. Passerende en foeragerende vleermuizen werden met name aan de noordzijde van het plangebied waargenomen. Het gebied heeft, gezien de beperkte grootte en de kleine aantallen vleermuizen die werden waargenomen (max. 3-5 op één avond) geen belangrijke waarde als jachtgebied.

Tabel 4 geeft een overzicht van alle waarnemingen van vleermuizen die werden gedaan in het plangebied.

Tabel 4: Vleermuiswaarnemingen plangebied te Rhoon.

Datum	Waargenomen soorten	Aantallen en gedrag
05/06/'19 Kraamperiode Avond	Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Enkele individuen (1-2) foeragerend aan de noordzijde van het plangebied; Enkele individuen (3-4) passerend aan de noordzijde van het plangebied.
	Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Eén individu foeragerend in het plangebied.
05/07/'19 Kraamperiode Ochtend	Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Enkele individuen (1-2) foeragerend aan de noordzijde van het plangebied; Enkele individuen (3-5) passerend door het plangebied.
11/09/'19 Paarperiode Avond	Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Enkele individuen (3-5) passerend aan de noordzijde van het plangebied.
	Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Eén individu passerend aan de noordzijde van het plangebied.
24/09/'19 Paarperiode Avond	Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Enkele individuen (3-5) passerend aan de noordzijde van het plangebied.

Grondgebonden zoogdieren

De wildcamera's hebben verschillende zoogdiersoorten vastgelegd. In totaal zijn zes verschillende soorten zoogdieren in het plangebied waargenomen. Hierbij zijn vier zoogdiersoorten aangetroffen die strikt beschermd zijn door de Wet natuurbescherming: de Steenmarter (*Martes foina*), de Wezel (*Mustela nivalis*), de Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*) en de Huisspitsmuis (*Crocidura russula*). Op de Steenmarter na zijn deze soorten echter in de provincie Zuid-Holland vrijgesteld.

Ook werden een aantal vogelsoorten vastgelegd. Tabel 5 geeft een overzicht van welke soorten dit zijn en door welke camera ze vastgelegd zijn.

Tabel 5: Waarnemingen diersoorten met de twee geplaatste cameravallen.

Camera	Diersoort
Camera 8 (9-24 mei)	Heggenmus (<i>Prunella modularis</i>)
	Huisumus (<i>Passer domesticus</i>)
	Huiskat (<i>Felis sylvestris catus</i>)
	Koolmees (<i>Parus major</i>)
	Ekster (<i>Pica pica</i>)
	Kauw (<i>Corvus monedula</i>)
Camera 9 (11 sep – 8 okt)	Huiskat (<i>Felis sylvestris catus</i>)
	Huisspitsmuis (<i>Crocidura russula</i>)
	Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)
	Huisumus (<i>Passer domesticus</i>)
	Steenmarter (<i>Martes foina</i>)
	Wezel (<i>Mustela nivalis</i>)
	Konijn (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)
Camera 24 (11 sep – 8 okt)	Koolmees (<i>Parus major</i>)
	Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)
	Huisspitsmuis (<i>Crocidura russula</i>)
	Ekster (<i>Pica pica</i>)
	Huiskat (<i>Felis sylvestris catus</i>)

Vogels met een vaste verblijfplaats

Tijdens de twee inventarisaties zijn meerdere huismussen waargenomen in en nabij het plangebied. Ook bij het onderzoek naar grondgebonden zoogdieren met cameravallen zijn een aantal waarnemingen van huismussen gedaan.

Tijdens de eerste inventarisatie is een redelijk groot aantal huismussen waargenomen ter hoogte van de bebouwing rondom het plangebied. Ook in het plangebied is een vijftal huismussen waargenomen. Tijdens de tweede inventarisatie werden twee huismussen waargenomen in het plangebied.

Er leeft een populatie huismussen in en rondom het plangebied. De huismussen maken gebruik van het plangebied om te foerageren en als vliegroute.

Tabel 6 geeft een overzicht van de waarnemingen van huismussen.

Tabel 6: Waarnemingen van huismussen tijdens twee huismusinventarisaties in Rhoon.

Datum	Starttijd	Eindtijd	Waargenomen huismussen
17/04/'19	6:00	8:45	Vijf huismussen foeragerend of roepend in het plangebied; Tenminste 10 huismussen foeragerend of roepend buiten het plangebied, ter hoogte van de huizen aan de Havendam en de Dorpsdijk
09/05/'19	5:20	8:25	Twee huismussen (1 man, 1 vrouw) langsvliegend door het plangebied.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Uit de inventarisaties is gebleken dat er zich geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden in het plangebied. Er zijn geen waarnemingen gedaan van de Gewone grootvleermuis, waarvoor de bebouwing met name geschikt werd geacht. De aanwezigheid van vaste kraam-, zomer-, paar-, en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen in de bebouwing in het plangebied kan met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

Om deze reden zal er, ten aanzien van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen, geen overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming plaatsvinden bij uitvoering van de voorgenomen plannen en zijn geen ontheffing en/of maatregelen nodig.

Foerageergebied en vliegroute

Vleermuizen gebruiken het plangebied sporadisch als foerageergebied en in iets grotere mate als vliegroute. Er bevinden zich in de directe omgeving van het plangebied voldoende gelijkwaardige of geschiktere alternatieve gebieden waar vleermuizen gebruik van zouden kunnen maken als foerageergebied of vliegroute.

Het kan met voldoende zekerheid worden uitgesloten dat er bij de geplande werkzaamheden geen essentiële vliegroute en/of essentieel foerageergebied verloren gaat. Om deze reden zal er, ten aanzien van foerageergebieden en vliegroutes, geen overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming plaatsvinden bij de uitvoering van de voorgenomen plannen. Er zijn geen aanvullende acties nodig.

Grondgebonden zoogdieren

Er is bij het onderzoek met wildcamera's één strikt beschermde soort aangetroffen in het plangebied. Het betreft de Steenmarter. Het plangebied maakt onderdeel uit van het leefgebied van de Steenmarter. Echter kan vanwege de kleine omvang van het plangebied en het feit dat deze soort maar één keer is waargenomen worden uitgesloten dat er zich in het plangebied een verblijfplaats of essentieel leefgebied voor deze soort bevindt. In de directe omgeving van het plangebied zijn voldoende alternatieve leefgebieden beschikbaar in de vorm van heggen, oude schuren en (kleinschalige) landbouw.

Het kan met voldoende zekerheid worden uitgesloten dat er bij de voorgenomen plannen essentiële functionele leefomgeving of vaste verblijfplaatsen van strikt beschermde grondgebonden zoogdiersoorten verstoord en/of vernield worden. Vanuit de Wet natuurbescherming gelden er voor deze soortgroep, op de zorgplicht na, geen verdere verplichtingen.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Het plangebied en de omliggende huizenblokken worden door de Huismus gebruikt als functionele leefomgeving. Mogelijk nestelen de huismussen ook in de nabije omgeving, maar binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van huismussen aangetroffen. De functionele leefomgeving van de Huismus bestaat naast nest- en rustplaatsen ook uit belangrijke foerageergebieden en vliegroutes.

Het kan niet met voldoende zekerheid worden uitgesloten dat de werkzaamheden de essentiële functionele leefomgeving van de Huismus beïnvloeden en dat hiermee vogels worden verstoord. Zowel de nestlocaties als de functionele leefomgeving van de Huismus zijn beschermd, wat in dit geval betekent dat er maatregelen nodig zijn zodat de functionele leefomgeving van de Huismus niet wordt verstoord. De werkzaamheden dienen plaats te vinden in de minst kwetsbare periode voor de Huismus, dus buiten het broedseizoen, dat loopt van half maart tot en met augustus. Daarnaast kunnen de werkzaamheden gefaseerd in ruimte en tijd uitgevoerd worden, en kan bestaande functionele leefomgeving van de Huismus worden verbeterd, bijvoorbeeld door het creëren van overhoekjes met onkruidruigten en de aanplant van heggen met wintergroene en door-nige struiken. De te nemen maatregelen dienen vastgelegd te worden in een ecologisch werkprotocol dat voorafgaand aan de werkzaamheden opgesteld wordt. Er dient een ontheffing aangevraagd te worden voor de verbodsbepalingen die worden overtreden.

Referenties

BIJ12, 2017. *Kennisdocument Huismus Passer domesticus*. Versie 1.0, juli 2017. Te vinden op het world wide web via <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huismus-1.0.pdf>

Huibers-van de Velde, C., 2019. *Quickscan flora en fauna i.h.k.v. sloopwerkzaamheden Havendam te Rhoon*. W1611/P19-025. Natuur-Wetenschappelijk Centrum, Dordrecht

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, maart 2017. *Vleermuisprotocol 2017*. www.gegevensautoriteitnatuur.nl en www.netwerkgroenebureaus.nl

Zoogdiervereniging.nl

Telmee.nl

Bijlage 1: Beschermde soorten Wet Natuurbescherming en Rode Lijst

In het kader van de Wet Natuurbescherming worden alle in Europa voorkomende en in het wild levende vogels beschermd en onderstaande soorten uit overige soortgroepen:

Amfibieën <u>Habitatrichtlijn</u> Boomkikker Geelbuikvuurpad Heikikker Kamsalamander Knoflookpad Poelkikker Rugstreeppad Vroedmeesterpad <u>Overige soorten</u> Alpenwatersalamander Bruine kikker Gewone pad Kleine watersalamander Meerkikker Middelste groene kikker/bastaard kikker Vinpootsalamander Vuursalamander Vissen <u>Habitatrichtlijn</u> Houting Steur <u>Overige soorten</u> Beekdonderpad Beekprik Elrits Gestippelde alver Grote modderkruiper Kwabaal Zeezoogdieren <u>Habitatrichtlijn</u> Bruinvis	Bultrug Butskop Dwergpotvis Gestreepte dolfin Dwergvinvis Gewone dolfin Gewone spitsdolfijn Gewone vinvis Griend Grijze dolfin Kleine zwaardwalvis Narwal Noordse vinvis Orca Potvis Spitsdolfijn van gray Tuimelaar Walrus Witflankdolfijn Witsnuitdolfijn Witte dolfin Vleermuizen <u>Habitatrichtlijn</u> Baardvleermuis Bechsteins vleermuis Bosvleermuis Brandts vleermuis Franjestaart Gewone dwergvleermuis Gewone grootoorvleermuis Grijze grootoorvleermuis Grote hoefijzerneus Grote rosse vleermuis Ingekorven vleermuis	Kleine dwergvleermuis Kleine hoefijzerneus Laatvlieger Meervleermuis Mopsvleermuis Noordse vleermuis Rosse vleermuis Ruige dwergvleermuis Tweekleurige vleermuis Vale vleermuis Watervleermuis Landzoogdieren <u>Habitatrichtlijn</u> Bever Hamster Hazelmuis Lynx Noordse woelmuis Otter Wilde kat Wolf <u>Overige soorten</u> Aardmuis Boommarter Bosmuis Bunzing Damhert Das Dwergmuis Dwergspitsmuis Edelhert Eekhoorn Egel Eikelmuis Gewone bosspitsmuis	Gewone zeehond Grijze zeehond Grote bosmuis Haas Hermelijn Huisspitsmuis Konijn Molmuis Ondergrondse woelmuis Ree Rosse woelmuis Steenmarter Tweekleurige bosspitsmuis Veldmuis Veldspitsmuis Vos Waterspitsmuis Wezel Wild zwijn Woelrat Kreeftachtigen <u>Overige soorten</u> Europese rivierkreeft Weekdieren <u>Habitatrichtlijn</u> Bataafse stroommossel Platte schijfhoren
--	---	--	---

**Sporenplanten-
bladmossen**Habitatrichtlijn

Geel
schorpioenmos
Tonghaarmuts

**Sporenplanten-
varens**Habitatrichtlijn

Kleine vlotvaren

Overige soorten

Blaasvaren
Groensteel
Schubvaren

ZaadplantenHabitatrichtlijn

Drijvende
waterweegbree
Groenknolorchis
Kruipend
moerasscherm
Liggende raket
Zomerschroeforchis

Overige soorten

Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Beklierde
ogentroost
Berggamander
Bergnachtorchis
Blauw guichelheil
Bokkenorchis
Bosboterbloem
Bosdravik
Brave hendrik
Brede wolfsmelk
Breed wollegras
Bruinrode
wespenorchis
Dennenorchis
Dreps
Echte gamander
Fanjegentiaan
Geelgroene
wespenorchis
Geplooid
vrouwenmantel
Getande veldsla
Gevlekt
zonneroosje
Glad biggenkruid

Gladde zegge
Groene nachtorchis
Groot spiegelklokje
Grote bosaardbei
Grote
leeuwenklauw
Honingorchis
Kalkboterbloem
Kalketrip
Karhuizeranjer
Karwijselie
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonnedaauw
Liggende ereprijs
Moerasgamander
Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijlscheefkelk
Roggelelie
Rood
peperboompje
Rozenkransje
Ruw parelzaad
Scherpkruid
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trogamander
Veenbloembies
Vliegenorchis
Vroege ereprijs
Wilde averuit
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

DagvlindersHabitatrichtlijn

Apollovlinder
Boszandoog
Donker
pimpernelblauwtje
Grote vuurvlinder
Moerasparelmoer-
vlinder
Pimpernelblauwtje
Tijmblauwtje
Zilverstreephooi-
beestje

Overige soorten

Aardbeivlinder
Bosparelmoer-
vlinder
Bruin dikkopje
Bruine eikenpage
Duinparelmoer-
vlinder
Gentiaanblauwtje
Grote
parelmoervlinder
Grote vos
Grote
weerschijnvlinder
Iepenpage
Kleine heivlinder
Kleine
ijsvogelvlinder
Kommavvlinder
Sleedoornpage
Spiegeldikkopje
Veenbesblauwtje
Veenbesparel-
moervlinder
Veenhooibeestje
Veldparelmoer-
vlinder
Zilveren maan

NachtvlindersHabitatrichtlijn

Teunisbloempijl-
staart

HaftenHabitatrichtlijn

Oeveraas

LibellenHabitatrichtlijn

Bronslibel
Gaffellibel

Gevlekte
witsnuitlibel
Groene
glazenmaker
Mercurwaterjuffer
Noordse
winterjuffer
Oostelijke
witsnuitlibel
Rivierrombout
Sierlijke
witsnuitlibel

Overige soorten

Beekrombout
Bosbeekjuffer
Donkere
waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempense
heidelibel
Speerwaterjuffer

KeversHabitatrichtlijn

Brede
geelrandwaterroof-
kever
Gestreepte
waterroofkever
Juchtleerkever
Vermiljoenkever

Overige soorten

Vliegend hert

ReptielenHabitatrichtlijn

Dikkopschildpad
Gladde slang
Kemp's
zeeschildpad
Lederschildpad
Muurhagedis
Soepschildpad
Zandhagedis

Overige soorten

Adder
Hazelworm
Levendbarende
hagedis
Ringslang

fonteinkruid
Fraai hertshooi
Franjegentiaan
Franse silene
Geel viltkruid
Geknikte
vossenstaart
Gelobde maanvaren
Gelobde melde
Genadekruid
gentiaan
Goorde veldsla
Gesteelde
zoutmelde
Getande veldsla
Gevlekt
Gevlekt
zonneroosje
Glad biggenkruid
Groene nachtorchis
Groenknolorchis
Groot spiegelklokje
Groot zeegras
Grote biesvaren
Grote bosaardbei
Grote bremraap
Grote
muggenorchis
Grote wolfsklauw
Handjesereprijs
Harlekijn
Heelbeen
Herfstschrøeforchis
hertshooi
Honingorchis
Italiaanse clematis
Kale
vrouwenmantel

Kleine wolfsklauw
Kleinste egelskop
Kleverige reigersbek
Klimopklokje
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolsteenbreek
Knopbies
Koprus
Korensla
Kraagroos
Kranskarwij
Kranssalie
Kruipend
moerasscherm
Lange zonnedaauw
Langstengelig
Liggend bergvlas
Liggende ereprijs
Linnaeusklokje
Malrove
Mannetjesorchis
Melkviooltje
Moeragamander
moerasscherm
Moerassmele
moerasweegbree
Muurbloem
Muurganzenvoet
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Nachtkoekoeks-
bloem
Noords walstro
Onderaardse klaver
Ondergedoken
Overblijvende
hardbloem

Smalle raai
Spiesraket
Spiraalruppia
Spits havikskruid
Steenbraam
Stekende bies
Stijf struisriet
Stijve
Stijve steenraket
Stinkende
ganzenvoet
Stinkende kamille
Stofzaad
Tengere veldmuur
Trosgamander
Tweehuisige zegge
Valkruid
Veenbloembies
Veenmosorchis
Veenorchis
Veldgentiaan
Veldkruidkers
Verfbrem
Vetblad
Viltroos
Vliegenorchis
Vlottende
watteranonkel
Vlozegge
Vogelnestje
Voorjaarsganzerik
Vroege ereprijs
vrouwenmantel
Waterlepeltje
Waterlobelia
Weidekervel-
torkruid
Weidevergeet-mij-

Zilt torkruid
Zinkschapengras
Zinkviooltje
Zwartblauwe
rapunzel
Zweedse kornoelje

**Vissen (ernstig
bedreigd, bedreigd,
kwetsbaar,
gevoelig)**
Adderzeenaald
Ansjovis
Barbeel
Beekforel
Beekprik
Bittervoorn
Botervis
Driedradige meun
Elrits
Fint
Gestippelde alver
Gevlekte gladde
haai
Gevlekte griet
Glasgrondel
Grote koornaarvis
Grote
modderkruiper
Grote pieterman
Kleine slakdolf
Kopvoorn
Kroeskarper
Kwabaal
Pijlstaartrog
Ruwe haai
Serpeling
Sneep

Rode Lijst vaatplanten en vissen

Vaatplanten (ernstig bedreigd en bedreigd)

Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Armbloemige
waterbies
Beklierde
ogentroost
Bergandoorn
Bergbeemdgras

Berggamander
Berghertshooi
Bergvrouwen-
mantel
Besanjelier
Betonie
Bilzekruid
Blaasvaren
Blauw guichelheil
Bleek bosvogeltje
Bleek schildzaad
Bleke schubwortel

Blonde zegge
Bosdravik
Bottelroos
Brave hendrik
Brede raai
Breed wollegras
Bruinrode
wespenorchis
Christoffelkruid
Draadgentiaan
Draadklaver
Dreps

Driedistel
Driekantige bies
Duifkruid
Duitse
Duitse brem
Dwerggras
Dwergvas
Echt lepelblad
Eironde
leeuwenbek
Fijn goudscherm
Fijnstengelige

Kalkboterbloem
Kalketrip
Karthuiser anjer
Karwij
Karwijselie
Klein glaskroos
Klein glidkruid
Klein nimfkruid
Klein spiegelklokje
Klein wintergroen
Klein zeegras
Kleine biesvaren
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine steentijm
Kleine tijm

Plat blaasjeskruid
Platte bies
Poppenorchis
Purperorchis
Riempjes
Roggelelie
Rond sterrenkroos
Ronde zegge
Rood bosvogeltje
Rossig fonteinkruid
Rozenkransje
Ruw parelzaad
Ruwe dravik
Scherpkruid
Slank wollegras
Slanke gentiaan

nietje
Welriekende
nachtorchis
Wergbloem
Wijdbloeiende rus
Wilde averuit
Wilde kievitsbloem
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Witte rapunzel
Witte
waterranonkel
Wolfskers
Wrangwortel
Zandwolfsmelk
Zeegerst

Stekelrog
Steur
Trompetter-
zeenaald
Vetje
Vlagzalm
Vorskwab
Winde
Zeepaardje
Zeestekelbaars
Zwarte grondel

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet Natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paar-verblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waartussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden moeten blijven of anderszins tijdig op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaapperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Bijlage 3: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Als mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Wet Natuurbescherming aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren. Indien goedgekeurd, wordt door de provincie een “positieve afwijzing” afgegeven.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar?

“Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling” of een “dwingende reden van groot openbaar belang” gelden echter niet als een wettelijk belang. Dit betekent dat de provincie in het kader van ruimtelijke ingrepen alleen een positieve afwijzing af kan geven.

Bescherming van vogelnesten

Artikel 3.1 lid 2 uit de Wet Natuurbescherming luidt:

“Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen”.

Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met eventueel aanwezige vogelnesten. Er is sprake van een nest wanneer er nestindicatief gedrag is waargenomen en/of er een broedsel aanwezig is. Het vernielen of beschadigen van een nest is verboden. Dit geldt voor alle vogelsoorten. De meeste vogels maken echter elk broedseizoen een nieuw nest of zijn goed in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen onder de bescherming van de Wnb wanneer het in gebruik is (tijdens het broedseizoen). Wanneer een dergelijk nest niet in gebruik is, is geen ontheffing nodig voor het vernielen of beschadigen ervan.

Verstoring van vogels is ook verboden, maar er bestaat een uitzondering voor verstoring die niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 5 Wnb). Dit betekent dat verstoring tijdens het broedseizoen toegestaan is, mits de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort gewaarborgd blijft.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn niet alleen beschermd wanneer ze in gebruik zijn, maar het hele jaar:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).

2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tot slot is er nog een categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voor deze soorten is extra onderzoek nodig, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Hieronder de lijst met jaarrond beschermde vogelnesten:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>